

IMAGINEA ȘI SIMBOLICA ROMEI ÎN „MEMENTO MORI”

Prof. Plăstoi Glicheria-Irina

În culturile moderne, motivul literar al Romei antice, a relevat adesea un ciudat aspect bivalent, cu funcție pe de o parte temperatoare, pe de altă parte hiperbolic exaltantă.

În primul rând, "Memento mori" se arată a fi elaborată în deceniul al VIII-lea din veacul al XIX-lea. Ea se ivește, deci, în însuși momentul de vârf al „ideii latine”.

Spre deosebire de atâția poeți din această categorie care au magnificat prestigiul Cetății eterne, Eminescu, numai printr-o subtilă explozie de nuanțe înăuntrul propriilor imagini, sugerează puterea de transfigurare a ordinii romane, oriunde i se află prezența. Locurile cele mai sălbatice, sfâșiate de stânci și întunecate de mediu, la simpla apariție a Romei, se luminează în alcătuirii stilizate de socluri și coloane. Iată solemnă prezență statuară a lui Traian pe pamântul Daciei: "Pe un trunchi înalt de stâncă chiar Cezarul stă-n uimire". Păstrându-și masivitatea, noțiunea de "stâncă" alunecă parcă în al doilea plan, lăsând să se impună numai viziunea "trunchiului înalt", asemenea unei colonne pe care tronează, ca o efigie romană, augustul personaj. Cuvintele pe care le proferează de la această înălțime dacică—devenită acum un fel de Capitoliu—sugerează pregnant puterea de a transforma în Roma orice ambianță a lumii: "Ridicați semnele Urbei înspre-a cerului oștire/ Și strigați—Cu noi Roma! "

În același sens negurile carpatine apar atât de dense încât se încheagă în stâlpi întunecați, suind vârful lor în soare. La trecerea însă a legiunilor, se stinge efectivul aspect natural și rămâne direct perceptibil numai termenul de comparație al aceluiași aspect. Negurile își cedează integral locul stâlpilor, ceea ce sugerează o defilare romană, între vechi și ilustre vestigii de coloane: "Printre stâlpii suri s-arată coifuri mândru așezate/ Pe pletoase frunți divine...". La această atmosferă a Romei contribuie și lexicul eminescian de circumstanță care devine pe alocuri latinizant. Iată un exemplu: "Și în van fulgera Joe supra coifelor audace". Acel "coifelor" sună supărător, ca orice schilodire a limbii. În schimb, pentru un cititor de cultură clasică, transpunerea direct latină a lui "supra" și a lui "audace" (audax-audacis) nu mai acționează forțat și artificial în contextul dat. Acei termeni contribuie, împreună, să sublinieze mai intens imaginile unor profile dure, energice de medalii romane.

Un alt aspect din sensul de apoteoză a Romei în "Memento mori", se desprinde din caracterul ascensional, mereu suitor al acestei prezențe. Se reproduce parcă serpentina de piatră ce se înalță continuu a Columnei traiane.

Un ultim motiv de transfigurare proiectat peste imaginea și ideea simbolică a Cetății eterne este aurul, strălucirea, lumina, care învăluie toate chipurile într-un aer ireal, mitic, fabulos. Acest tip de învăluire augustă, folosit pentru urmărirea unui efect similar, exista încă de mult timp, din antichitate. Primul mare poet care a îmbrăcat într-o viziune de aur un fapt istoric, providențial pentru

patria sa, a fost chiar un roman, și anume, Vergiliu. Cu aceeași strălucire se înveșmântă prezența romană și în "Memento mori". O lumină de aur care să sugereze un aer transfigurat de veche legendă va revărsa mai târziu la noi și Sadoveanu peste "Hanu Ancuței". Pretutindeni în poema eminesciană, evocarea Romei acționează orbitor. Iată câteva imagini: "Pavezi de aur ridicate, lănci ce fulgeră...Acvilele-i ard în soare...În zenit stau zeii Romei în auritele lor straie...Ei și-ntorc cailor cei falnici și auritele lor care..." . Pretutindeni Roma apare în aur și lumină. În acest sens, o imagine de marcată grandoare este aceea ce arată felul cum Joe, ca exponent al potrivniciei puterii romane, îi apare lui Zamolxe, dominându-l la orizont. "Capul lui Joe" apare aurit de "raze triumfale" asemenea unui pisc de munte pe care apusul soarelui îl îmbracă într-o nebănuită strălucire. Acționează aici în chipul cel mai original sugestia de măreție a Romei.

Deși ignorat, ca atare în acea vreme, prin publicarea abia postumă a poemului "Memento mori", Eminescu rămâne totuși unul dintre cei mai valoroși exponenți ai "ideii latine".